

Landbruget i 1899.

Af *Rudolf Schou.*

Allerede ved Nytaarstid at fælde en Dom om Landbrugets Stilling i det forløbne Aar er ikke muligt, ligesom det overhovedet er umuligt at opgjøre en Balance, som nogenlunde paalideligt angiver Status. Dog for Landbruget som for ethvert andet Erhverv er det ikke det enkelte Aars lidt større eller mindre Fremgang eller Tilbagegang, som er det afgjørende, det er langt snarere den Forstaaelse, hvormed Erhvervet drives og den Lyst, hvormed det fremmes, som maa anlægges som Maalestok for dets Livskraft. Og med Hensyn hertil staar det forløbne Aar mindst paa Højde med sine Forgjængere.

»Hvad kan det nytte« er ikke den danske Landmands Valgsprog, det er Ledemotivet: »Stedse fremad«, som gaar igjennem hans Færden.

Man kunde have Grund til at vente, at den tarvelige Høst i 1899 saavel hvad Korn som Hø, Halm og Rodfrugter angaar, skulde have virket nedtrykkende efter 4 gode Høstaar. Selvfølgelig gaar Landbruget ikke let henover, at Høstens Udbytte maaske er 10—12 pCt. eller — udtrykt paa en anden Maade — 12—13 Kroner pr. Tønde Land mindre værd end det foregaaende Aar, men, hvad der er glædeligt er, at det tager en saadan uafvendelig Kalamitet med Ro og sætter Kræfterne ind paa at finde Udvej.

Ejendomspriserne vise stadig Tendens til at falde, dog mindre i Jylland end paa Øerne; i Jylland er Pris-

faldet iøvrigt kun ringe. For hele Landet kan Prisfaldet regnes til c. 6 pCt. fra Perioden 1885—94 til 1895—97, naar Besætning og Inventar ikke medregnes. Da imidlertid netop disse to Faktoreres Værdi er stigende, vil den endelige Opgjørelse ikke vise fuldt saa stor Nedgang som ovenfor anført.

Nogen Vanskelighed ved at klare Renter og Afdrag har ikke givet sig tilkjende og den stigende Rentefod har næppe som Helhed endnu indvirket stærkt paa andre end de Landmænd, som af en eller anden Grund have optaget nye Laan. Om det end selvfølgelig stadigt sker, at Prioriteter i Landejendomme opsiges, har dette ikke fundet Sted særlig hyppigt i det forløbne Aar; de, hvem Opsigelsen er kommet til, have følt Vanskeligheden — stundom Umuligheden ved at faa nye Laan. Opsigelse af nuværende Laan skyldes ikke altid Mistillid til Laantageren, men dels Ønske om højere Rente og dels Laangiverens Trang til disponibel Kapital og maaske i det sidste Aar Nedgangen eller Svingningerne i Sparekasseindskuddene. Og da de danske Sparekasser have anbragt omtrent $\frac{1}{3}$ af deres Midler i Landejendomme, er det let forstaaeligt, at Forretningslivets Svingninger naa langt ud i Landet.

For Jyllands Vedkommende har sikkert Forskudsforeningerne vist en lettende Indvirkning paa Tilvejebringelse og Forrentning af Driftskapitalen. De udlaaente $4\frac{1}{3}$ Mill. Kroner ere paa knap 1 Mill. Kroner nær gaaede til Jylland. Om Jydernes praktiske Sands vidner blandt andet, at en Forsikringsforening har søgt at tage den Opgave op at ordne vanskelig stillede Medlemmers Pengeforhold; det samme forsøges ligeledes af en midtjyds Landboforening. Og der er da ogsaa megen Anledning til at træde vejledende til paa samme Maade som Kjøbmandsstanden indenfor sit Omraade søger at bringe Ordning tilveje og derved formindske det med Konkursbehandling uundgaaelige langt større Tab.

Landbrugets enkelte Grene i det forløbne Aar ville — ligesom i de foregaaende Aar — blive omtalte af

Specialister; dog vil der ske den Forandring, at Svineavlen vil blive Gjenstand for en særlig Afhandling.

Vi skulle dog kortelig berøre hvad der for den, som betragter Landbruget Noget paa Afstand, har vakt Opmærksomhed, og skulle begynde med:

Planteavlen. Statens Planteavlsudvalg har paa-begyndt Offentliggjørelsen af kortfattede Redegjørelser over de gennem Aarene anstillede Forsøg og er dermed inde paa noget særlig Nyttebringende. Man kan ikke vente, at de enkelte Landbrugere skulle sætte sig hen og læse vidtløftige Forsøgsberetninger; de skulle have det igjennem Dagbladene og Hovedpunkterne skulle atter og atter gjentages, saa at det efterhaanden bliver naturligt at følge de givne Regler. En anden Foranstaltning, ligeledes af Planteavlsudvalget, er Dyrkningsforsøg med indenlandske Rodfrugtstammer; naar man erindrer, at Værdiforskjellen for 1 Td. Land med en god og 1 Td. Land med en ringe Runkelroestamme andrager 50—60 Kroner og at der til Foderroer her i Landet anvendes c. 123,000 Tdr. Land, vil Betimeligheden af disse sammenlignende Forsøg være indlysende.

Hvede- og Maltbygudvalget har som sædvanlig uddelt Saasæd og som sædvanlig taget alle Præmier for fremmed Byg ved den aarlige Bryggeriudstilling i London.

Mellem Planteavlsudvalget og Hedeselskabets Moseudvalg er der truffet en Overenskomst om, at al Forsøgs- og Konsulentvirksomhed vedrørende Mosekultur samles under et Fællesudvalg, som udarbejder Forslag til den fremtidige Konsulentordning m. m. Interessen for Moseopdyrkning synes vakt og i det forløbne Aar har Hedeselskabet afsluttet en Del Overenskomster om større Opdyrkningsarbejder.

De danske Sukkerfabrikker have ved Kolding for et Areal af 1,000 Tdr. Land anlagt en Saftstation, fra hvilken Saften skal sejles til Assens, og af anden industriel Virksomhed kan nævnes Anlægget i den nærmeste Fremtid af en betydelig Kartoffelstivelsefabrik i Vestjylland og paa Lolland en Fabrik for danske Havregryn, som for-

haabentlig begge ville have en smuk Fremtid for sig. Af den Hidsighed, hvormed de danske Havregryn ere blevne angrebne, maa man have Lov til at drage den Slutning, at de ere de udenlandske betydelig overlegne og fra Landbrugets Side maa man hilse al industriel Landbrugsvirk-somhed velkommen. Men ganske let at slaa igjennem er det ikke her i Landet, hvor den bedste Reklame for en Vare ofte er, at den er lavet i Udlandet, medens selv-følgelig den bedste Garanti kan bydes for danske Varer.

For Planteavlen har de høje Priser paa Kunstgjød-ning været ubehagelige og vist foranlediget et noget mindre Forbrug.

Husdyrbrugets Betydning er stigende for hvert Aar. Af Kreaturtællingen 1898 erfarer man, at siden 1893 Antallet af Føl og Plage er steget 17 pCt., af alle andre Heste 7 pCt., Antallet af Stude er faldet stærkt, medens Antallet af Køer, Ungkvæg og Kalve er stigende. Faareholdet er gaaet 14 pCt. tilbage. Svineholdet er steget 42 pCt. og Høsehødet endog 49 pCt. Disse Tals Ret-ning vare dog ingenlunde overraskende, derimod frem-byde Enkelthederne den største Interesse. Den Indflydelse, som de vanskelige Udførselsforhold siden 1893 have øvet paa Husdyrbruget, illustreres kraftigt ved, at Antallet af Stude er gaaet ned fra c. 112,000 Stkr. til c. 69,000 Stkr. i 1898 og at Malkekvæget overalt er i Fremgang.

Af bemærkningsværdigt paa Husdyrbrugets Omraade skal anføres den af Regjeringen den 5. Oktober 1899 nedsatte Kommission til Forberedelse af en Revision af Husdyrloven; endvidere har den første Uddeling af Avlscenterpræmier fundet Sted og en ny Konkurrence er paa-begyndt. Selve Spørgsmaalet om Avlscentre har været Gjenstand for en til Tider ret hidsig Forhandling, af hvilken man navnlig synes at kunne udlede en Stemning for fremtidig ikke at give Pengepræmier til Avlscentre, samt at man kommer ind paa, at flere nærliggende Ejen-domme kunne betragtes som et Avlscentrum, naar Avlen ledes paa ensartet Maade.

Ved Bevilling paa Finansloven 1899—1900 er der

givet Støtte til en ny Art af Foreninger: Svineavlsforeninger. Da der som Betingelse for Statstilskud blev stillet den Fordring, at Foreningens Formaal skulde være — ved Hjælp af Yorkshireorner og Søer af Landrace — at frembringe Slagterisvin, blev Racespørgsmaalet atter taget op til Drøftelse og var Gjenstand for livlig Forhandling ved alle 3 Delegeretmøder. Nogen Enighed opnaaedes egentlig ikke, men Stemningen synes nærmest at være for at benytte Krydsningerne som en Overgang samtidig med at der arbejdes paa Dannelsen af en Race af danske Landsvin, egnede for Slagterierne.

Mælkeribrug. Her lægger man Mærke til den gjennem sammenlignende Driftsstatistik fremkomne Oplysning, at Driftsudgiften for 1 Pd. Smør kan vexle en halv Snes Øre — for c. 140 Millioner Pd. har hver Øres Besparelse pr. Pd. en Værdi af 1.4 Mill. Kroner. For Mejerierne vil den stigende Kulpris blive af stor Betydning ved Opgjørelsen for 1899. Regner man efter Gjennemsnitsforbruget af Brændsel og med en Stigning i Kulprisen af 33 pCt., vil Merudgiften andrage c. $\frac{1}{2}$ Million Kroner.

Det er store Summer, der er Tale om, baade naar Mejeriernes Drift, Mælkeproduktionen og Salgsforholdene behandles, og det er meget forstaaeligt, at de ere Gjenstand for Landbrugets stadige Opmærksomhed.

En mindre Sag har været rejst, nemlig Fritagelse for Erlæggelse af Told af Melassefoder, som indføres — hvormed følger, at den indenlandske Sukkerindustri maa fritages for at betale Afgift af den Melasse, som anvendes til Fodring; langt større Betydning burde dog den i Rigsdagssamlingen 1897—98 vedtagne Lov om Handel med Gjødnings- og Foderstoffer have. Denne Lov traadte i Kraft den 1. Januar 1899 og har saaledes virket 1 Aar. Men desværre synes denne Lov, som fra Landbrugets Side er krævet med megen Kraft, for Foderstoffernes Vedkommende endnu at være uden større Betydning; dog kan man vente, at Landbruget vil søge at udfinde hvilke de Veje ere, som føre til en mere omfattende Benyttelse

af Loven. Af Professor Steins Beretning ved Landhusholdningsselskabets Generalforsamling erfarede man, at det Spillerum for Foderstoffernes Beskaffenhed, som er givet, har været saa stort, at det i Virkeligheden har været ensbetydende med ingen Garanti. Spillerummet bør som yderste Grænse sættes til 5 pCt. Hovedpunkterne i den Garanti, som bør forlanges og altsaa ikke frafalder af Kjøberne, maa være Raastoffernes Navne, Varens Beskaffenhed og af hvilken Beskaffenhed de Frø have været, af hvilke Foderkagerne ere slaaede.

Den af Landhusholdningsselskabet paa Opfordring af Københavns Frihavn ansatte Kontrol med Foderstoffer, har i det forløbne Aar kontrolleret det meget betydelige Kvantum af 111 Mill. Pd., hvoraf c. 91 Mill. Pd. Majs, c. 2.8 Mill. Pd. Hvedeklid, c. 13.8 Mill. Pd. Bomuldsfrø-kager og c. 2.3 Mill. Pd. andre Foderkager. Det Kvantum, som er kontrolleret, har været i 1896 3.3 Mill. Pd., i 1897 77 Mill. Pd., i 1898 47 Mill. Pd. og i 1899 110 Mill. Pd. — tilsammen c. 237 Mill. Pd.

Der er nogen Grund til at antage, at denne Kontrol i det nye Aar vil blive udvidet til andre Pladser, hvilket maa anses for særdeles ønskeligt, idet Kjøberne for en meget ringe Betaling — $\frac{1}{2}$ Øre pr. 100 Pd. — kan sikre sig, at Varerne ved Modtagelsen ere kontraktmæssige, hvilket har sin særlige Betydning, da Afvisning af Varerne som Regel ikke kan finde Sted paa Ankomststationen.

Kontrollforeningerne udvikle sig efterhaanden til et fast Led i Landbrugsarbejdet og godtgjøre i Praxis, hvor heldigt et Fund de vare. Der findes 180 statsunderstøttede Foreninger (Statstilskud pr. Forening 175 Kr.). Statstilskuddet er foreslaet forhøjet med 20,000 Kroner til 50,000 Kroner.

Ogsaa paa dette Omraade opfyldes Trangen til Samarbejde — saaledes kan anføres Mødet af Kontrolassistenter paa Malling Landbrugsskole, som overværedes af over 100, og det af den jyske Fællesforenings Regnskabsudvalg foranstaltede Møde i Odense, ved hvilket Repræsentanter for hele Landet vare til Stede. Opgaven med

Mødet var at arbejde henimod ensartede Optegnelser og Opgjørelser i Kontrolforeningerne saaledes at Sammenligning muliggjøres.

Oplysningsarbejdet gaar sin rolige, fremadskridende Gang. Det jydskes Haveselskab har afholdt Havebrugskursus, som kunde glæde sig ved stærk Tilslutning. Vandrende Kursus for praktiske Landmænd have vundet forøget Udbredelse, saaledes at i 1899 langt over 200 Landmænd have deltaget i Møder paa 4 Steder i Jylland. Den Tilslutning, som Landmændene have givet, viser, at det Offer af Tid og Kræfter, som Landboskolerne have ydet, er faldet i god Jord. Ogsaa Regnskabskursus og Husmandskursus ere afholdte, ligesom der er rejst en Bevægelse for Oprettelse af Husmandsskoler.

Ogsaa en anden Maade for Belæring, nemlig Fællesrejser, vinde forøget Udbredelse. Husmandsrejserne ere efterhaanden blevne en fast Institution her i Landet, derimod ere samlede Landmandsrejser — saa vidt vides — en nyere Tanke. Jydskes Landmænd have i Fællesskab foretaget en Rejse til Øerne, bornholmske Landmænd have foretaget en Tur til Lolland-Falster og til Fyen for at komme til Kundskab om, hvor de bedste Tillægsdyr findes, og endelig foranstaltede Foreningen af jydskes Landboforeninger en Fællesrejse til England, som forløb til Deltagernes fulde Tilfredshed.

Tyende- og Arbejdsforholdene giver stadig Anledning til Vanskelighed. Af statistisk Bureaus i Aarets Slutning afgivne Beretning om Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1897 bekræftes, at næsten alle Egne af Landet klage over Tyendeknaphed. Lønstigningen for 25 Aar — 1872—1897 — har været for: Mandligt Tyende 79 pCt., Kvindeligt Tyende 103 pCt., for 1892—1897 henholdsvis 16 og 11 pCt. For faste Daglejere er Lønnen fra 1872 til 1897 steget 31 pCt., i Aarene 1892—1897 10 pCt. Dog maa Tallene tages med nogen Reservation, saaledes som ogsaa udtalt af Bureauet. En fuld Arbejdsdag betales saaledes: Mandligt Tyende 1 Kr. 47 Øre, Kvindeligt Tyende 1 Kr. 12 Øre og faste Daglejere 1 Kr.

74 Øre. Den Vanskelighed, som Landbruget har ved at betale højere Løn, ligger ikke alene i Produktpriserne og Landbrugets noget svage Evne til at give Brugerne en passende Rente til disses Kapital og en passende Driftsherrefortjeneste, men vist langt mere i den for alle Kulturlande fælles Bevægelse af den ikke-besiddende Landbrugsbefolkning til Byerne. Byerne kunne betale højere Lønninger, thi de kunne indbefatte den højere Løn i Prisen for de Varer, som indføres, og her i Landet ser man Toldforholdene benyttede som den Skrue, som tvinger Arbejdslønnen i Vejret. Hvor stor en Del af Toldbeskyttelsen, der gaar i Arbejdernes Lommer, findes ikke oplyst — antagelig er det langt mere, end man almindelig formener. For Landbruget er Kampen om Arbejdskraft under de nuværende Forhold ulige.

Den store Lock-out, Aarets Hovedbegivenhed i Byerne, har ikke berørt Landbefolkningen, om den dog blev fulgt med spændt Interesse og en uhildet Betragtning vist maa fastslaa, at Tilslutningen til Arbejdsgivernes Standpunkt — eller maaske rettere Afstandtagen fra Arbejdernes Fordringer — blev mere udpræget fra Landbrugets Side, efterhaanden som Kravene formuleredes mere bestemt, og navnlig da det gik op for Tilskuerne, at en af Hovedfordringen var Medbestemmelsesret med Hensyn til Arbejdsledelsen.

Dog — ikke alene Arbejdslønnens Stigning, som Landbruget jo allerede har baaret og fremdeles kommer til at bære, men Manglen paa den fornødne Arbejdskraft vækker megen Bekymring og udelukket er det ingenlunde, at Landbruget føler sig tvunget til at indføre Arbejdskraft i langt større Mængde end tidligere. Skal Fremskridt fremdeles gøres, bliver der mere Arbejde at udrette. Medens Landbefolkningen i 1850 udgjorde 1891 Personer pr. 10,000 Tdr. Land Ager og Eng, var den i 1890 kun 1867, og Mængden af det Arbejde, som skal udføres, er forøget stærkt. Alene Arealet med Rodfrugter er fra 1887—90 til 1895—98 forøget med over 25 pCt. og det samlede Areal af Ager og Eng er fra 1888 til 1896 for-

øget med 2 pCt.; fra 1887—90 til 1895—98 er Høstudbyttet forøget c. 11 pCt. Hvis Landbefolkningen ikke forøges eller Arbejdsydelsen stiger eller endelig lettere Arbejdsmethoder findes, ville Fremskridtene standse af Mangel paa den fornødne Arbejdskraft.

Ved Bedømmelsen af disse Forhold maa man dog ikke lade ude af Betragtning, at Antallet af selvstændige Landbrugere over 1 Td. Hartkorn fra 1850 til 1895 er steget med 23,000, = 50 pCt., og af Huse med Jord findes der i 1895 91,000 flere end i 1850 eller 180 pCt. flere. En Del af Forøgelsen, om end kun en mindre, falder dog paa nyopdyrket Jord. Men det, at Antallet af Gaardmænd og Husmænd med Jord er steget 114,000, vil selvfølgelig sige, at Arbejdsydelsen er steget.

Loven om Jord til Landarbejdere, som udkom den 24. Marts 1899, vil føre Udviklingen i den samme Retning, som man allerede er inde paa, men forinden Landet er naaet til en saadan Grad af Udstykning, at Ejernes Arbejde bliver af stærkt indgribende Betydning, vil Arbejderspørgsmaalet — under de nuværende Forhold — ikke blive løst uden Tilførsel af forøget Arbejdskraft.

Til Landbefolkningens Bevægelse fra Land til By kan iøvrigt fremhæves den Uretfærdighed som det er, at Landet bærer Udgiften ved en opvoxende Slægt, som, saa snart den bliver arbejdsdygtig, pakker sin Randsel og drager til Kjøbstaden, hvor den vænner sig til de forandrede Livsvilkaar for at ende i Hovedstaden og blive et forstaaende Led i den Bevægelse, som har til Opgave at skabe Utilfredshed og Misundelse i de videst mulige Kredse.

Vi skulle dernæst gaa over til at søge at belyse Omsetningsforholdene og som Grundlag herfor benytte en Sammenstilling af Priser m. m. for de sidste 3 Aar, dels Gjennemsnit af de enkelte Aar, dels af de 4 Kvartaler.

Levende Kreaturer og fersk Kjød. Forbudet imod Udførsel af levende Kreaturer fra Jylland blev hævet den 29. Januar 1899, hvorefter en stigende Udførsel

— tiltrods for den tyske Tuberkulinprøve — fandt Sted. Over Hvidding har Udførsel af Stude været tilladt paa da sædvanlige Tider, dog er det i Slutningen af Efteraarsperioden blevet tilladt at anvende Kjødet af de reagerende Dyr til Menneskeføde, hvorved Antallet af udførte Stude er steget stærkt. Den 29. Marts blev Udførslen fra Lolland forbudt paa Grund af et enkelt Udbrud af Mund- og Klovsyge, Forbudet blev atter hævet den 29. Maj.

Vor Udførsel gaar nu baade i Retning af levende Kvæg og Kjød; efterhaanden som man er blevet fortrolig med Kjødudførslen, er den kommet ind i en regelmæssig Gjænge, dog voldte Afsætningen til Norge nogen Vanskelighed paa Grund af Usikkerheden i den danske Kontrol.

Den af Regjeringen nedsatte Kommission angaaende Ordningen af Kjødkontrollen har afgivet Betænkning, som tager Sigte paa en mere regelbundet og ensartet Kontrol end hidtil har kunnet finde Sted, og Lovforslag desangaaende kan ventes fremsat.

Tilførslerne til vore danske Hovedmarkeder, forsaavidt de fornødne Oplysninger have været til Raadighed, ligeledes de noterede Priser, have været: (se Side 10).

Af Interesse er at bemærke Esbjergs Fedekvægsmarkeds meget stigende Omsætning og at Priserne dér delvis vise nogen Tendens til Stigning, medens Københavns Noteringer ere omtrent uforandrede.

Sammenholder man disse Noteringer med Tysklands og Englands, finder man, at Berlins Noteringer for Kjød, slagtet i de offentlige Slagtehuse, ere c. 2 Mark højere end i 1898. Tilførslen har været den samme som i 1898, nemlig c. 205,000 Stkr.

Hamburgs Kreaturmarked havde i 1899 en Tilførsel af 54,000 Stkr. (62,000 Stkr. i 1898 og 99,000 Stkr. i 1897) — selvfølgelig for en stor Del foranlediget af Tysklands Indførselsbestemmelser. Prisstigningen i Hamborg har været den samme som i Berlin — 2 Mark pr. 100 Pd.

Paa Berlins Kjødmarked udviser dansk Kjød følgende Priser i Mark pr. 100 Pd.:

	1898					1899				
	1. Kv.	2. Kv.	3. Kv.	4. Kv.	Hele Aaret	1. Kv.	2. Kv.	3. Kv.	4. Kv.	Hele Aaret
Dsk. Tyre .	44.4	48.2	48.9	50.2	47.9	50.0	52.2	51.5	52.2	51.5
— Køer .	38.8	40.8	44.6	46.2	42.6	43.2	44.7	»	43.9	43.9

Stigningen er saaledes knap saa stor for det indførte, slagtede Kjød som for levende Kreaturer, hvilket ligeledes er Tilfældet i Hamborg, hvor Noteringen for Kjød af Tyre er den samme som i 1898, medens Kjød af Køer er faldet i Pris.

I London er Priserne for bedste Oxekjød stegne 1 Øre, 2den Klasses 3 Øre og simplere Varer ligeledes 3 Øre pr. Pd.

Af det foranførte vil fremgaa, at der har fundet en Prisstigning Sted for Kreaturer og Kjød, som vel kan sættes til knap en halv Snes Kroner pr. Kreatur.

Ganske interessant er det at lægge Mærke til, at Priserne i 1898 steg omtrent lige saa meget paa de tyske Markeder som i 1899, saaledes at Stigningen i Løbet af 2 Aar kan sættes til c. 7 pCt. Hertil kommer en stærk Stigning i Prisen paa Huder.

Medens vor Udførsel i sin Helhed ikke endnu kan konstateres, skal man oplyse, at Udførslen over Esbjerg af fersk Kjød udgjorde i 1897 3.4 Mill. Pd., i 1898 3.6 Mill. Pd. og i 1899 5.9 Mill. Pd. Udførslen til Norge er i stærk Stigning, alene fra Frederikshavn er udført 3.2 Mill. Pd. imod 1.9 Mill. Pd. i 1898.

Have saaledes Kjødpriserne været bedre, maa Svinepriserne betegnes som meget utilfredsstillende. En fuldstændig Liste over alle Noteringerne vil tage for megen Plads, man skal derfor indskrænke sig til at anføre nogle Hovedtal: Københavns Torvepriser for Flæsk vare i 1899 c. 6 Øre lavere pr. Pd. end i 1898 og kun c. 1 Øre højere end det daarlige Svineaar 1896.

Svinepriserne paa Slagterierne stillede sig saaledes i Kroner pr. 100 Pd. slagtet:

	Jydske Andels- slagterier				Sjællandske An- delsslagterier				J. D. Koopmann			
	Extra	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.	Extra	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.	Extra	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.
1896:												
1. Kvartal..	28	26	25	24	>	>	>	>	29	27	26	24
2. do. ..	33	31	30	29	>	>	>	>	36	34	32	31
3. do. ..	34	32	30	29	>	>	>	>	35	33	32	31
4. do. ..	32	30	30	28	>	>	>	>	34	32	31	30
Hele Aaret .	32	30	29	28	>	>	>	>	34	32	30	29
1897:												
1. Kvartal..	35	33	32	30	35	33	31	29	38	36	34	32
2. do. ..	40	38	36	35	>	>	>	>	43	41	39	37
3. do. ..	43	41	39	36	43	41	39	36	45	43	40	38
4. do. ..	40	38	36	35	40	38	37	36	42	40	38	37
Hele Aaret .	40	38	36	34	>	>	>	>	42	40	38	36
1898:												
1. Kvartal..	39	37	35	33	40	38	37	35	42	40	38	36
2. do. ..	38	36	34	32	39	36	35	33	40	38	37	35
3. do. ..	40	38	36	34	39	36	35	33	42	40	38	36
4. do. ..	35	33	32	31	35	33	32	31	37	35	33	32
Hele Aaret .	38	36	34	33	38	36	35	33	40	38	37	35
1899:												
1. Kvartal..	33	31	30	28	33	31	29	28	34	32	31	29
2. do. ..	32	30	29	27	32	30	28	27	34	32	31	30
3. do. ..	36	34	33	31	36	34	33	31	38	36	35	34
4. do. ..	31	30	29	28	33	31	30	29	34	32	31	30
Hele Aaret .	33	31	30	29	34	32	30	29	35	33	32	31

Af disse Tal kan man imidlertid ikke udregne med Nøjagtighed, hvor stort Prisfaldet har været, men man kan med nogenlunde Sikkerhed ansætte det til imellem 4 og 5 Øre pr. Pd. slagtet. For alle Kvaliteter har den

jydske Fællesnotering været 2 Øre lavere end J. D. Koopmanns, saaledes at der kan ventes et Udbytte til Andels haverne af samme Størrelse.

Som ovenfor bemærket, tør man sætte Prisfaldet til 4—5 Øre pr. Pd., hvilket stemmer ret godt med Londonpriserne, som have været: 1896 50 sh. 3 d., 1897 60 sh. 8 d., 1898 58 sh. 8 d. og 1899 53 sh., = et Prisfald i sidste Aar af c. $4\frac{1}{2}$ Øre.

Endskjøndt det ingen direkte Interesse har for det danske Landbrug, skal man anføre Priserne paa Hamborgs Svinemarked for de sidste 4 Aar i Mark:

	1896	1897	1898	1899
Bedste, svære, rene Svin.. pr. 100 Pd. sl. Vægt	44.5	54.1	56.1	47.7
Svære Mellemvarer	—	—	43.2	53.5
Gode, lette Varer	—	—	44.5	53.6
Ringere Varer	—	—	42.9	52.1
Søer (Tara ubestemt)	—	—	39.2	48.9
			51.8	43.7

Prisfaldet i Hamborg har saaledes været større end her i Landet.

Smørmarkedet har som Modsætning til Flæskemarkedet været meget godt. Herom har man let ved at danne sig en Mening gennem Københavns Smørnotering og de samvirkende danske Landboforeningers Smørprisstatistik.

Priserne have været i Kroner pr. 100 Pd.:

	Kjøbenhavns Smørnotering:	De samv. danske Landbof. Smørprisstatistik:
1896	1. Kvartal	95.2
	2. —	78.8
	3. —	92.0
	4. —	100.8
	Hele Aaret	91.9
1897	1. Kvartal	93.1
	2. —	80.8
	3. —	89.3
	4. —	95.8
	Hele Aaret	89.7
		92.8
		80.7
		89.3
		95.2
		89.5

	Kjøbenhavns Smørnotering:	De samv. danske Landbof. Smørprisstatistik:
1898	{ 1. Kvartal 92.8	92.5
	{ 2. — 79.1	79.0
	{ 3. — 82.7	82.3
	{ 4. — 101.1	101.0
	{ Hele Aaret 88.9	88.7
1899	{ 1. Kvartal 95.5	95.7
	{ 2. — 83.2	83.9
	{ 3. — 99.5	97.2
	{ 4. — 104.8	105.7
	{ Hele Aaret 95.7	95.6

Forskjellen i Kvartalspriserne fra 1898 til 1899 har saaledes udgjort i Kroner pr. 100 Pd.: i Januar Kvartal 3.2, i April Kvartal 4.9, i Juli Kvartal 13.2 og i Oktober Kvartal 3.7, og Gjennemsnitsprisen 6.8 Øre pr. Pd. mere end i 1898.

Ligesom Priserne ere vanskelige at udfinde for Kjød, Kreaturer og Flæsk, ere de det ogsaa for Æg. Gjennemsnitsprisen har været c. 46 Øre pr. Pd. ligesom i 1898, og Priserne kvartalsvis omtrent uforandrede. Gjennemsnitsprisen i 1896 var c. 42 Øre og i 1897 c. 43 Øre; Prisopgangen i 1898 har saaledes holdt sig. Noteringerne i London have været omtrent uforandrede som i 1898.

Osteprisen har efter de sparsomt foreliggende Oplysninger været betydelig højere end i 1898.

Sukkerprisen var i 1899 10 sh. pr. cwts. imod 9 sh. 6 d. i 1898, 8 sh. 10 d. i 1897 og 10 sh. 6 d. i 1896.

Kornpriserne ville fremgaa af nedenstaaende Tabel over Kjøbenhavns Notering i Kroner pr. 100 Pd.:

		Hvede.	Rug.	Byg.	Havre.
1896	{ 1. Kvartal	537	410	443	422
	{ 2. —	535	402	444	438
	{ 3. —	500	372	488	457
	{ 4. —	606	423	498	520
	{ Hele Aaret	545	402	468	459

		Hvede.	Rug.	Byg.	Havre.
1897	{ 1. Kvartal	605	401	494	516
	{ 2. —	579	393	480	545
	{ 3. —	643	441	480	575
	{ 4. —	671	488	508	541
	{ Hele Aaret	625	431	491	544
1898	{ 1. Kvartal	702	483	536	548
	{ 2. —	903	564	553	633
	{ 3. —	706	505	525	625
	{ 4. —	586	542	521	502
	{ Hele Aaret	724	524	534	577
1899	{ 1. Kvartal	579	538	521	493
	{ 2. —	568	545	501	498
	{ 3. —	533	517	535	502
	{ 4. —	514	530	532	512
	{ Hele Aaret	549	533	522	501

Man vil heraf se, at i første Kvartal 1899 Priserne for Hvede, Byg og Havre vare lavere end i 1898, for Hvede endog 1 Kr. 23 Øre pr. 100 Pd., medens Rugprisen var 55 Øre højere. 2det og 3die Kvartal betydelig lavere Hvede- og Havrepris har næppe berørt Landbruget føleligt, idet det i Tidsrummet 1. April—1. Oktober som Regel kun sælger mindre Mængder; dog er der i 1899 med den tidlige Høst nok solgt mere end ellers i September Maaned. 4de Kvartal udviser en Nedgang, sammenlignet med 1898, af 72 Øre for Hvede, medens de andre Kornsorter omtrent have været uforandrede.

Foderstoffer ere gaaede noget op i Pris, hvorom hosstaaende Tabel (Side 17) giver nærmere Oplysninger i Kroner pr. 100 Pd.

Udførslen af dansk Smør var i Aarets første 3 Kvartaler større end i 1898, c. 93.8 Mill. Pd. imod 91.5 Mill. Pd., af salt Flæsk c. 108 $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. imod c. 89 Mill. Pd. i 1898 og af Æg 11.2 Mill. Snese imod 9.6 Mill. Snese i 1898, saaledes at der i kvantitativ Henseende er Fremgang paa disse Omraader.

		Hvedeklid	Palmekager	Hørfrokager	Rapskager	Bomuldsfrø- kager	Sølsikke- kager	Majs
1896	1. Kvartal	435	399	505	528	480	446	357
	2. do.	390	402	475	515	492	442	350
	3. do.	369	389	456	464	479	433	328
	4. do.	452	466	553	522	553	498	358
	Hele Aaret.....	412	414	497	507	501	455	348
1897	1. Kvartal	458	487	587	542	487	548	328
	2. do.	415	478	539	560	473	499	312
	3. do.	453	520	580	604	537	539	359
	4. do.	499	535	650	685	553	584	380
	Hele Aaret.....	456	505	588	598	513	543	345
1898	1. Kvartal	495	548	664	698	500	582	379
	2. do.	503	548	637	662	548	557	415
	3. do.	458	533	598	643	507	555	374
	4. do.	482	533	635	702	512	581	426
	Hele Aaret.....	485	541	634	676	517	569	399
1899	1. Kvartal	506	560	629	710	512	550	408
	2. do.	500	560	594	700	495	505	395
	3. do.	503	556	606	690	524	550	404
	4. do.	500	561	662	615	571	569	402
	Hele Aaret.....	502	559	623	681	526	544	402

Af den engelske Statistik erfarer man, at der er indført fra Danmark til England:

		1899.	1898.	1897.
Smør.....	Mill. Pd.	145	147 ¹ / ₂	135 ¹ / ₂
Salt Flæsk	—	123	103	104
Æg.....	Mill. Snese	13 ¹ / ₂	12	10 ¹ / ₂

Herfra maa trækkes de fra Danmark udførte fremmede Varer og de til andre Lande førte Varer maa lægges til.

Over Esbjerg er udført:

		1897.	1898.	1899.
Smør Mill. Pd.	{ Til Parkeston ...	15.9	19.8	20.9
	{ — Grimsby.....	7.2	13.3	17.0
	Ialt...	23.1	33.1	37.9
Flæsk Mill. Pd.	{ Til Parkeston....	87.6	87.3	104.6
	{ — Grimsby.....	2.8	2.4	2.6
	Ialt...	90.4	89.7	107.2
Æg Mill. Snese	{ Til Parkeston ...	1.6	2.0	2.5
	{ — Grimsby.....	0.3	0.5	1.2
	Ialt...	1.9	2.5	3.7

Af fersk Flæsk var Udførslen fra Esbjerg i 1898 c. $\frac{1}{4}$ Mill. Pd. og i 1899 c. $\frac{1}{4}$ Mill. Pd., altsaa stærkt stigende.

Regner man med en Udførsel af indenlandsk Smør paa c. 122 Mill. Pd. og beregner Prisen kvartalsvis, faar man en Salgsværdi, som er c. 10 Mill. Kroner større i 1899 end i 1898, altsaa c. 7 Øre mere pr. Pd. Værdien af det til Udlandet udførte Flæsk repræsenterer c. $4\frac{1}{2}$ Mill. Kroner mere end i 1898, men — som før anført — til en Pris pr. Pd., som var c. $4\frac{1}{2}$ Øre lavere.

For vor Afsætning af Landbrugsprodukter har Aaret 1899 ikke frembudt nogen betydningsfuld Tildragelse, om der end er fremkommet adskilligt som tyder paa, i hvilken Retning Fremtidens Udvikling vil gaa. Man skal saaledes erindre om, at Spørgsmaalet om Præserveringsmidlers Anvendelse til Fødemidler er blevet aktuelt i England og at der herom er nedsat en Regjeringskommission, hvis Undersøgelser allerede har givet interessante Oplysninger og bekræfter Betimeligheden af, at Margarineoven af 22. Marts 1897 kom til at omfatte Forbud imod Anvendelse i Smør af andre Konserveringsmidler end Kogsalt. Og-saa Anvendelse i Bacon af Borsyre vil blive aktuelt, hvortil dog skal bemærkes, at saadanne Tilsætninger kun

bruges i meget ringe Omfang paa danske Slagterier og at et Forbud derfor ikke vil blive føleligt.

Medens der ikke er Grund til at antage, at vor Af-sætning i England vil støde paa Vanskeligheder for Smør og Ægs Vedkommende, kan om fersk Kjød og fersk Flæsk meddeles, at det ikke er underkastet nogen Undersøgelse ved Ankomsten, men derimod et lokalt Eftersyn i de enkelte Byer og at der vil være Grund til, saa snart vi have faaet indført en ensartet Kontrol, o: en Statskontrol, da at gjøre den bekjendt i England, saaledes at de Kassationer af danske Varer, som ere foretagne, ikke gjentages uden virkelig Grund.

I den nordamerikanske Landbrugsministers Beretning for 1899 omtales Danmarks overordentlig store Forbrug af Raafoderstoffer af amerikansk Oprindelse, og i Stedet for at man skulde tro, at det maatte være glædeligt for Ministeren at kunne henvise til, at der bruges mange amerikanske Landbrugsprodukter her i Landet og at de ikke, som i andre Lande, møde Toldhindringer, konstateres Kjendsgjerningen med en Beklagelse over, at amerikanske Landmænd saaledes udsulte deres Jord ved at bortføre Plantenæringsstoffer og ikke omsætte dem i dyriske Produkter. Den Tid kommer vel nok, da de amerikanske Landmænd naa hertil og danske Landmænd maa se sig om efter nye Kilder til Forsyning med Raastoffer.

Forholdet imellem Tyskland og Nord-Amerika paa Toldomraadet synes at skulle undergaa Forandring, navnlig Bestemmelserne om Afsætning af dyriske Produkter i Tyskland. De tyske Agrarer ere gaaede tilbage med Hensyn til den relative Magt, som de hidtil have haft den preussiske Regjering at takke for, og den direkte Anledning hertil har det store preussiske Kanalprojekt afgivet. Begrundelsen for dette maa søges, ikke alene i den tyske Industris stigende Udvikling, men ogsaa i det tyske Riges handelspolitiske Stilling i det Hele. Tyskland vil styrke sig økonomisk saa at dets stærkt understregede Krav paa økonomiske Fremskridt kan forlanges respekteret og den

verdenspolitiske Situation kan bidrage noget til Afslutningen af Handelstraktaten med Nord-Amerika.

Sandsynligheden for, at den nærmeste Tid vil bringe indgribende Forandringer i vore Afsætningsforhold, er næppe stor. De nye engelske Bestemmelser angaaende Salg og Tilvirkning af Margarine skulde gavne os, ligeledes Opfattelsen af Benyttelse af Konserveringsmidler, men hvad der vil gavne mest i Længden er yderligere Forbedring af vor Produktion og dens Beskyttelse imod at paaføres Afsætningsvanskeligheder, som begrundes i, at der her fra Landet udføres Varer, som ikke ere de bedst mulige og tilvirkede under den mest betryggende sanitære Kontrol. Denne Opfattelse har nu gennemtrængt Landbefolkningen og vil vise sig at være den, som i Tidens Løb er den rigtige.

Nu da Aarhundredet nærmer sig sin Afslutning, vil det mulig interessere enkelte af Tidsskriftets Læsere at se lidt tilbage for at samle et Indtryk af den Forvandling, som det danske Landbrug er undergaaet.

Ser man nu først paa Størrelsen af den Del af Befolkningen, som ernærer sig af Landbrug, finder man, som tidligere omtalt, at Antallet i Forhold til det dyrkede Areal af Ager og Eng er gaaet tilbage siden 1850. Og undersøger man, hvorledes Forholdet var i 1870, vil man se, at 2141 Personer ernærede sig af Landbrug for hver 10,000 Tdr. Land Ager og Eng og i 1890 kun 1867 Personer. Stigningen af Kornpriserne har indtil 1870—80 holdt Folk ude paa Landet, og Industriens Fremvæxt samt Byernes enorme Tiltagen og til Dels Udvandringen har siden draget en stor Del af Landbefolkningen bort.

Sammenslutningen om Fællesdrift af Mejerierne er uden Tvivl arbejdsbesparende og gennem Maskiner er Arbejdets Udførelse ligeledes lettet. Derimod er den i Form af Hestekraft disponible arbejdsgivende Faktor ikke forøget i de sidste 34 Aar, hvorved tillige maa tages i Betragtning, at det Arbejde, Studene udføre, er langt

mindre end forhen. Naar Landbruget har kunnet udføre den pr. Td. Land stigende Arbejdsmængde, skyldes det sikkert for en Del Transportlettelser ved Jærnbanernes stigende Benyttelse, men tillige en Stigning i Gjennemsnitsarbejdsydelsen.

I de sidste 35 Aar er der udført overordentlig store Grundforbedringer, bl. a. Dræning af c. 1 Million Tdr. Land, meget omfattende Vandreguleringsarbejder, Opdyrkning af raa Jorder, Rydning og Planering af Hegn, Mærgling og Kalkning af Jorderne, Anlæg af Haver m. m. Og desuden ere Bygningerne meget udvidede og forbedrede og Jordens Behandling blevet langt bedre, maa-ske dog særlig paa de mindre Ejendomme.

Selve Høstarealet er i de sidste 20 Aar forøget c. 16 pCt. eller med c. 46 Kvadratmil, og Arbejdsmængden er steget, ikke alene ved denne Forøgelse af Høstarealet, men ogsaa ved Jordens Benyttelsesmaade; med Rodfrugter dyrkes c. 16 Kvadratmil (c. 156,000 Tdr. Land) mere end for 20 Aar siden; disses Pasning kan ansættes til en Udgift af c. $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner, og repræsenterer altsaa en stor Mængde Arbejde.

At Høstudbyttet med Udvidelsen af Arealet er steget, kunde man vente, men det er steget i langt højere Grad end Udvidelsen af Arealet, idet hver Tønde Land Høstareal i 1895—98 har givet c. 37 pCt. mere Udbytte (beregnet efter Kornenheder) end i 1875—78. Denne Forøgelse kan tilskrives den stærke Fodring og mere rationel Anvendelse af Gjødningen samt Brugen af Kunstgjødning.

Danmarks Forbrug af Kornvarer er i Løbet af de sidste 20 Aar forøget c. 17 pCt., medens det samlede Forbrug af Kornvarer og kunstige Foderstoffer er forøget c. 78 pCt., og regner man Rodfrugter og Hø med, faar man en Fordobling af Korn- og Foderforbruget her i Landet. Overskuds-Indførslen af Gjødningsstoffer er forøget c. 160 pCt. og af Foderstoffer (Oliekager, Klid osv.) c. 490 pCt. Disse Tal belyse ret godt den gennemgribende Forandring, der er foregaaet, og hvorledes Landbruget har stillet Kjøbmandsstanden store Opgaver og

bidraget i større Omfang end noget andet Erhverv til Udviklingen af Søfarten paa danske Havne. Dog foruden Korn-, Foder- og Gjødningsstoffer har saavel Kjøbmandsstanden som Søfarten haft god Beskjæftigelse ved at forsyne Landbruget med Kul, Maskiner m. m., af hvilket Forbruget er steget overordentlig stærkt.

Vi skulle angaaende Ind- og Udførsel nævne nogle Tal for Værdien af Omsætningen af Korn- og Foderstoffer m. m.:

1875—78 var Merudførslen af Korn.....	26	Mill. Kr.
1895—98 — Merindførslen af do.....	41	— —
1875—78 var Merindførslen af Foderstoffer.....	6	— —
	i 1895—98	20 — —
1875—78 var Merindførslen af Frø og Gjødning.....	5	— —
	i 1895—98	7 — —
1875—78 var Merudførslen af Huder, Uld og Affald.....	2	— —
	i 1895—98	5½— —

Komme vi nu til Overskuds-Udførslen af Kjød, Flæsk, Smør og Æg finde vi, at Værdien heraf i 1875—78 var c. 87 Mill. Kroner og i 1895—98 c. 164 Mill. Kroner, saa ogsaa med Hensyn til Udførslen har Landbruget stillet Kjøbmandsstanden store Opgaver og givet den en god Fortjeneste.

Ser man paa de enkelte Grupper af »Fedevarer« finder man, at Overskuds-Udførslen af Smør i Slutningen af Halvfjerdserne var c. 19 Mill. Pd. og i 1898 c. 121 Mill. Pd., af Flæsk (og Svin omregnet til Flæsk), henholdsvis c. 40 Mill. Pd. og 118 Mill. Pd., af Kreaturer (levende og som Kjød) c. 34 Mill. Pd. og 39 Mill. Pd. og af Æg c. 2 Mill. Snese og 13 Mill. Snese. Udførslen af Heste var i Slutningen af Halvfjerdserne og i 1898 omtrent ens, nemlig c. 14,000 Stkr.

For at frembringe denne stærk forøgede Varemængde, er Husdyrholdet forøget og forbedret.

Antallet af Heste er siden 1876 forøget c. 28 pCt., af Hørnkvæg c. 22½ pCt. og af Svin c. 133 pCt., medens Faarebestanden er gaaet c. 37 pCt. ned. Antallet af Høns er siden 1888 steget c. 90 pCt. Men bag disse

Tal ligger langt mere Arbejde og Omtanke, end nogen Udenforstaaende kan sætte sig ind i. Da Kornpriserne begyndte at falde og det blev indlysende, at Prisfaldet ikke var forbigaaende, tog man fat paa Udviklingen af Kvægholdet. Men det var ingenlunde en let Sag at finde Vejen og mange vare de Skuffelser, som mødte Aar efter Aar. Man søgte at udpege de bedste Individuer, man købte i dyre Domme Avlsdyr, som langtfra havde den Sikkerhed i Nedarvningsevnen, som man ventede sig, og samtidig faldt Priserne paa Produkterne. Langt mere end nogen anden Faktor har maaske Prisfald, Udførselsforbud og anden Modgang tvunget Landbruget ind paa den rationelle dyriske Produktion og Erstatningsdriften. Imidlertid arbejdedes der trøstig videre og videre og nu ved Aarhundredets Slutning er man i Stand til at paa-vise, hvilken overordentlig Stigning der har fundet Sted i vore Husdyrs Ydeevne og i den økonomiske Sammen-sætning af Foderet.

Og Resultatet af dette aarelange Arbejde — af denne gjensidige Belæring og af alle de mange Skuffelser — skulde ikke skyldes den danske Landbostand! Nu da det synes ligesom at lysne og Driftsmateriellet er ved at komme i Orden, hører man en Paastand om, at det skyldes en anden Stand, nemlig Kjøbmandsstanden.

Ved Handelsmødet udtalte Formanden — under Hen-visning til, at Danmarks Export af Smør, Flæsk og Æg udgjør henimod 180—200 Millioner Kroners Værdi — at dette Resultat er skabt derved, at danske Kjøbmænd have berejst og undersøgt fremmede Markeder og der skaffet Afsætning for danske Landbrugsprodukter og saa have de lært vore Landmænd, hvorledes deres Produkter skulde være for at trænge ind, erobre og hævde Pladsen paa fremmede Markeder.

Ser man nu paa den ovenfor skitserede Redegjørelse over Landbrugets Udvikling og sammenholder den med Udtalelsen fra Handelsmødet, da vil man først faa det umiddelbare Indtryk, at den danske Landbostand maa være ganske vaagen og foretagsom for at kunne frem-

bringe saa betydelige Aktivforøgelser i Løbet af faa Aar, og saa faar man at vide, at Resultatet er naaet ved Handelsstandens Virksomhed — der gives ikke en Gang en Antydning af Landbrugets Kraftanstrængelse.

Nu kan det ganske vist være temmelig ligeegyldigt, om en saadan Udtalelse er lidt mere eller mindre ensidig og at den modtages med Bifald af Forsamlingen; ved Landbomøder er der faldet lige saa ensidige Udtalelser og de ere modtagne med kraftig Tilslutning.

Men det nedtrykkende ved den citerede Ytring er, at den er kommet fra Formanden for et almindeligt Handelsmøde. Det er ikke en tilfældig Ytring, men Led i en Sammenstilling imellem Landets Udvikling før og nu.

Ser man lidt nøjere paa Landbruget som Erhverv, vil man ikke kunne undgaa at lægge Mærke til, at det bestaar af mangfoldige Grene, som dog samle sig i to Hovedstammer: Omsætningen indenfor Bedriften og Omsætningen med Omverdenen. I ældre Tider kunde det ikke have hjulpet Kjøbmandsstanden at rejse Verden rundt med danske Landbrugsvarer og falbyde dem, og det kunde heller ikke have hjulpet at samle Alverdens Raastoffer, det være sig Foder- eller Gjødningsæmner, og falbyde dem til danske Landmænd. Og paa den anden Side vilde det have været ganske umuligt for Kjøbmandsstanden at holde sig tilbage fra Handel med Landbrugsprodukter i et Land som Danmark, thi hvad skulde der ellers have været handlet med? Og vilde den danske Kjøbmandsstand ikke have gjort Forretningen, var der nok andre, som havde gjort den. Det skal villigt indrømmes, at den danske Handelsstand har været Landbruget en god Hjælper og at den har en ikke ringe Del af Æren for Indarbejdelsen af vore Landbrugsprodukter i Udlandet, men det er Landmanden, der har frembragt Varerne og som i Virkeligheden har givet Handelsstanden en god og lønnende Virksomhed, som iøvrigt er den velundt, naar det kun ikke forglemmes, at Omsætningsomkostningerne holdes indenfor de snævrere mulige Grændser; vi mene ikke hermed Fortjenesten, thi den regulerer sig

gjennem Konkurrencen, derimod sigte vi til Arbejdsudgifterne, som stige stærkt og som Forbrugerne maa betale. Nogen egentlig Ringe er der dog næppe dannet, den eneste skulde være paa Gjødningmarkedet, men herimod findes der nok Midler.

Naar Handelsstanden siges at have opsporet de nye Markeder, da faar den afstaa noget af Æren herfor til Landbruget; tager man f. Ex. Æggeudførslen, da kan det næppe bestrides, at Producenterne have sat denne Handel i System. Markedet for levende Kreaturer i England i sin Tid og nu for fersk Smør er opsporet fra Landbrugets Side og saadan vil det vedblive at gaa: Kjøbmanden undersøger nye Markeder og Landbruget gjør det, Kjøbmanden søger at omsætte Varerne til størst mulig Fordel for sig selv og det samme gjør Landbruget.

Saalænge Landbruget er Danmarks bærende Erhverv vil det have Brug for en dygtig Kjøbmandsstand, men Omsætningen indenfor Bedriften maa Landmændene selv om og den er og bliver dog Hovedsagen. Det er her, at Fremgangen spores, takket være Landboreformerne i Slutningen af det 18de Aarhundrede, Undervisningsreformerne, Videnskabens Undersøgelser og Vexelvirkningen gennem Foreningerne. Det Fundament, som herigennem er lagt er det, som den hele Udvikling hviler paa og endnu i mange Aar vil hvile paa.

Naar nu i Aaret 1900 danske Landmænd samles til Landmandsforsamlingen i Odense, vil der blive en god Lejlighed for Handelsstanden til at høste Belæring og mulig lidt Beundring for hvad der er udrettet og til at glæde sig derover paa samme Maade som hele Landet glæder sig over dansk Handels og Søfarts Virken paa fjærne Kyster og haaber, at Grundlaget for denne Opblomstring maa være lige saa solidt som det, hvorpaa det danske Landbrug har bygget sin grundmurede, godt sammentømrede Bygning, som har kostet mange Aars Anstrængelser og Afsavn og nu huser Beboere, som føle Arbejdets Glæde og Ansvaret for kommende Slægters Levevilkaar.

Og naar det danske Flag ved Verdensudstillingen i Paris vajer over en dansk Landbrugsafdeling, som mange Kræfter have arbejdet paa at faa smuk og fyldig og som forhaabentlig vil vække Opmærksomhed og Beundring fra Udlandets Side, da vil dette styrke Troen paa, at vi ere et fremskredent Kulturfolk og paa, at det endnu er rigtigt, at der i vort 130-aarige centrale Landbrugsselskabs Vaaben under Landbrugsattributerne staar Ordet: Rigdomskilde.
